Наредба № 18
на БНБ
от 3 октомври 2019 г.
за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение

(Обнародвана в „Държавен вестник“, бр. 80 от 11 октомври 2019 г.)

Глава първа

ПРЕДМЕТ

Чл. 1. С тази наредба се определят условията и редът за:

1. възпроизвеждане на български банкноти и монети;
2. замяна на повредени български банкноти и монети;
3. задържане, проверка и експертна оценка на банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени;
4. отделяне на негодни за наличнопаричното обращение български банкноти и монети;
5. използване на машини за сортиране и машини за самообслужване, общо наричани „машини“;
6. наблюдение и контрол за спазване изискванията за банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение на Закона за Българската народна банка, на тази наредба и на издадените указания по нейното прилагане.

Глава втора

ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА БЪЛГАРСКИ БАНКНОТИ И МОНЕТИ

Раздел I

Общи положения

Чл. 2. Възпроизвеждане на българска банкнота или монета се извършва след писмено съгласие от Българската народна банка (БНБ).

Чл. 3. (1) Възпроизвеждане на българска банкнота или монета означава изработване на копие върху материален носител или в електронен вид на цялата или част от българска банкнота или монета съгласно характеристиките, обнародвани в „Държавен вестник“ и на интернет страницата на БНБ, което наподобява или създава общо впечатление за българска банкнота или монета независимо от:

1. размера на образа;

2. материалите или техниките, използвани за изработване на копието;

3. добавянето на елементи или илюстрации към изображението, които не са част от банкнотата или монетата;

4. промените в дизайна на банкнотата или монетата, например буквите, цифрите или символите.

(2) Изискванията за възпроизвеждане се прилагат за всички емисии български банкноти и монети, включително за тези, които не са в обращение.

Чл. 4. (1) Лице, което желае да възпроизведе българска банкнота или монета, подава в БНБ Заявление за възпроизвеждане на българска банкнота или монета по образец (приложение № 1).

(2) За да се произнесе по заявлението по ал. 1, БНБ може да изиска писмено от заявителя документи и/или информация във връзка с посочените в заявлението обстоятелства.

(3) Подуправителят на Българската народна банка, ръководещ управление „Емисионно", се произнася по заявлението по ал. 1, като дава съгласие или отказва да даде съгласие в срок до 5 работни дни от датата на подаване на заявлението, съответно от датата на получаване на поисканите документи и/или информация по ал. 2.

(4) Българската народна банка може мотивирано да откаже да даде писмено съгласие за възпроизвеждане на българска банкнота или монета дори да са спазени изискванията за възпроизвеждане по чл. 5, съответно по чл. 6, ако възпроизвеждането на българска банкнота или монета води до:

1. нарушение на нормативен акт;

2. уронване на престижа и авторитета на паричната единица на Република България;

3. уронване на престижа и авторитета на Българската народна банка;

4. уронване на човешкото достойнство, морала и добрите нрави.

Раздел II

Изисквания за възпроизвеждане на български банкноти

Чл. 5. Копието на българска банкнота трябва да отговаря поне на едно от следните изисквания:

1. при едностранно копие на българска банкнота размерът на копието да е най-малко 125% или най-много 75% едновременно от широчината и дължината на съответната банкнота;

2. при двустранно копие на българска банкнота размерът на копието да е най-малко 200% или най-много 50% едновременно от дължината и широчината на съответната банкнота;

3. при копия на елементи от оригиналните изображения върху българска банкнота тези елементи да не са изобразени на фон, наподобяващ банкнота;

4. при едностранно копие на българска банкнота, изобразяващо част от лицевата или обратната страна на българска банкнота, тази част да е по-

малка от една трета от истинската лицева или обратна страна на съответната банкнота;

5. при едностранно или двустранно копие на българска банкнота в размер, съответстващ на размера на съответната банкнота, копието да е изработено от материал, различен от хартия, който е ясно отличим от материала, използван за производство на банкнотата;

6. при копие на българска банкнота, изобразено по електронен начин и достъпно за трети лица във време и от място, избрани от тях, изображението да съдържа думата ОБРАЗЕЦ, напечатана диагонално на копието; дължината на думата ОБРАЗЕЦ да е най-малко 75% от дължината на копието, а височината ѝ – най-малко 15% от широчината на копието, и да е отпечатана с непрозрачно (матово) мастило, контрастиращо с основния цвят на съответната банкнота; разделителната способност на електронното копие в оригиналния му размер да не надвишава 72 *dpi* (точки на инч).

Раздел III

Изисквания за възпроизвеждане на български монети

Чл. 6. Копието на българска монета трябва да отговаря поне на едно от следните изисквания:

1. при едностранно копие на българска монета размерът на копието да е най-малко 125% или най-много 75% от размера и теглото на съответната монета;

2. при двустранно копие на българска монета размерът на копието да е най-малко 200% или най-много 50% от размера и теглото на съответната монета;

3. при копия на елементи от оригиналните изображения върху българска монета тези елементи да не са изобразени върху метал;

4. при едностранно копие на българска монета, изобразяващо част от лицевата или обратната страна на българска монета, тази част да е по-малка от една трета от истинската лицева или обратна страна на съответната монета;

5. при едностранно или двустранно копие на българска монета в размер, съответстващ на размера на съответната монета, копието да е изработено от материал, различен от метал, който е ясно отличим от материала, използван за производство на монетата;

6. при изобразяване в електронна форма копието да бъде достъпно за трети лица във време и от място, избрани от тях;

7. да е графично изображение.

Глава трета

ЗАМЯНА НА ПОВРЕДЕНИ БЪЛГАРСКИ БАНКНОТИ И МОНЕТИ

Раздел I

Общи положения

Чл. 7. (1) Българската народна банка извършва:

1. непосредствена замяна на повредени български банкноти и монети, които са законно платежно средство или са извадени от обращение с неизтекъл срок на обмяна;

2. отложена замяна на повредени български банкноти.

(2) Българската народна банка не събира такса за извършване на замяна по ал. 1, освен в случаите на отложена замяна по чл. 19.

Чл. 8. (1) Банките извършват непосредствена замяна на повредени български банкноти и монети, които са законно платежно средство.

(2) Банките осигуряват възможност за извършване на непосредствена замяна по ал. 1 във всички свои клонове и офиси, в които извършват дейности и операции с банкноти и монети.

(3) Банките не могат да отказват замяна на повредени български банкноти и монети и да събират такси или комисиони за замяната.

(4) Приетите от банка за замяна повредени български банкноти и монети се предявяват пред БНБ.

Чл. 9. При извършване на замяна на повредени български банкноти и монети БНБ и банките изискват от предявителя на банкнотите да представи декларация за произход на средства по реда на Закона за мерките срещу изпирането на пари или други приложими нормативни актове, когато такава се изисква от закона.

Раздел II

Непосредствена замяна на повредени български банкноти и монети

Чл. 10. (1) Българската народна банка и банките извършват непосредствена замяна на повредени български банкноти и монети, които не пораждат съмнения:

1. за умишлено повреждане;

2. за престъпление;

3. че са неистински или преправени.

(2) Не се считат за умишлено повредени:

1. български банкноти, които са повредени в незначителна степен от нанесени бележки, цифри, черти от молив, писалка, химикалка или друго пишещо/печатащо средство;

2. български монети, които са повредени от окисляване или износване;

3. български банкноти, повредени в резултат на активирани средства против кражба, за които е установено, че не са обект на престъпление;

4. български банкноти, които са повредени в резултат на третиране с вещества при извършване на процесуално-следствени действия в хода на досъдебно или съдебно наказателно производство.

(3) Българската народна банка и банките не извършват непосредствена замяна, а задържат умишлено повредени български банкноти и монети, като за задържането им се съставя и подписва протокол (приложение № 2).

(4) Българската народна банка и банките не извършват непосредствена замяна, а задържат повредени български банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са обект на престъпление. За задържането им се съставя и подписва протокол (приложение № 2), който да послужи пред компетентните органи за започване или във връзка с провеждащо се наказателно производство.

(5) Банките предават задържаните по ал. 3 и 4 банкноти и монети на БНБ по определен от нея ред.

Чл. 11. (1) Българската народна банка и банките извършват непосредствена замяна на повредени български банкноти и монети по оценка за стойност при следните условия и съотношения:

1. повредена българска банкнота, от която са запазени най-малко три четвърти (75%) от площта ѝ или сглобените части от банкнотата възстановяват такава част от площта ѝ, се заменя по пълна номинална стойност;

2. повредена българска банкнота, от която е запазена най-малко една втора (50%) от площта ѝ или сглобените части от банкнотата възстановяват такава част от площта ѝ, се заменя по половината от номиналната ѝ стойност;

3. повредена българска банкнота, от която е запазена по-малко от една втора (50%) от площта ѝ или сглобените части от банкнотата възстановяват такава част от площта ѝ, не се заменя;

4. повредена българска банкнота, сглобена от части на различни банкноти, се оценява, като за всяка отделна част се прилагат т. 1, 2 и 3;

5. повредена монета, на която се разпознават изображенията на лицевата и обратната страна, се заменя по пълна номинална стойност;

6. повредена монета, на която не се разпознават изображенията на лицевата и/или обратната страна, която е перфорирана, рязана или е с поставен знак, не се заменя;

7. повредена двукомпонентна монета, от която е запазен само вътрешният кръг и се разпознават изображенията на лицевата и обратната страна, се заменя по пълна номинална стойност;

8. повредена двукомпонентна монета, от която е запазен само вътрешният кръг, но не се разпознават изображенията на лицевата и/или обратната страна, която е перфорирана, рязана или е с поставен знак, не се заменя;

9. повредена двукомпонентна монета, от която е запазен само външният пръстен, не се заменя.

(2) При непосредствена замяна на повредени български банкноти и монети на предявителя се изплащат български банкноти и монети на стойност, определена при спазване на условията и съотношенията по ал. 1.

(3) Българската народна банка и банките не извършват непосредствена замяна, а задържат повредени български банкноти и монети, отговарящи на условията по ал. 1, т. 3, 6, 8 и 9, като за задържането им се съставя и подписва протокол (приложение № 2).

(4) Банките предават задържаните по ал. 3 банкноти и монети на БНБ по определен от нея ред.

Чл. 12. Български банкноти, повредени в резултат на активирани средства против кражба, за които е установено, че не са обект на престъпление, както и такива, третирани с вещества при извършване на процесуално-следствени действия в хода на досъдебно или съдебно наказателно производство, се предават на БНБ по реда на раздел III. При всички останали случаи се прилага чл. 10, ал. 4.

Раздел III

Отложена замяна на повредени български банкноти

Чл. 13. (1) Предадените за отложена замяна повредени български банкноти се заменят от БНБ в срок до 30 работни дни от датата на предявяване на банкнотите за замяна.

(2) Оценката за стойност на повредени български банкноти, предявени за отложена замяна, се определя от комисия на БНБ (Комисия за оценка за стойност на повредени български банкноти) без присъствие на предявителя.

(3) Определената по реда на ал. 2 оценка за стойност е окончателна.

Чл. 14. Повредените български банкноти се предявяват за отложена замяна пред БНБ:

1. на каса на БНБ;

2. посредством пощенска пратка с обратна разписка или пратка по куриер.

Чл. 15. (1) За предявяването на повредени български банкноти за отложена замяна предявителят:

1. попълва заявление по образец (приложение № 3);

2. представя документ от общински съвет, кметство, орган на Министерството на вътрешните работи или друг компетентен орган, удостоверяващ причините и обстоятелствата, при които е станало повреждането – ако е възможно такъв да бъде издаден; за български банкноти, повредени в резултат на активирани средства против кражба, задължително се предоставя документ, издаден от компетентните органи, удостоверяващ причините и обстоятелствата, при които са активирани съответните средства против кражба;

3. представя документ от компетентните органи, указващ причините и обстоятелствата за повреждане на банкнотите, когато същите са повредени в резултат на третиране с вещества при провеждане на процесуално-следствени действия;

4. представя нотариално заверено изрично пълномощно, когато повредените български банкноти се предявяват от името на друго лице;

5. опакова банкнотите в отделен пакет (плик/кутия), защитаващ съдържанието му от физически и химически въздействия, и заедно с придружаващите документи по т. 1, 2, 3 и 4 поставя банкнотите в общ пакет (плик/кутия).

(2) Когато повредените български банкноти се предявяват от името и за сметка на:

1. предявителя, той вписва върху пакета трите си имена, постоянния си адрес и датата на предявяване;

2. друго лице, предявителят вписва върху пакета името и адреса на лицето, от чието име се извършва предявяването, и датата на предявяване.

Чл. 16. (1) При предявяване на повредени български банкноти за отложена замяна на каса на БНБ служители на БНБ приемат пакета с повредените банкноти и издават разписка.

(2) При предявяване на повредени български банкноти за отложена замяна чрез пощенска пратка с обратна разписка или по куриер служители на БНБ подписват съответната обратна разписка и не издават отделен документ за получената пратка.

Чл. 17. (1) При предявяване на повредени български банкноти за отложена замяна посредством пощенска пратка или пратка по куриер пакетът по чл. 15, ал. 1, т. 5 се изпраща до БНБ на адрес: Касов център на БНБ, Комисия за оценка за стойност на повредени български банкноти, м. Полигона, ул. „Михаил Тенев“ № 10, 1784 София.

(2) Всички пощенски и/или куриерски разходи по предявяване на пратката с повредени български банкноти пред БНБ са за сметка на предявителя.

Чл. 18. (1) Комисията за оценка за стойност на повредени български банкноти на БНБ преглежда съдържанието на постъпил пакет с повредени български банкноти, приети за отложена замяна, и дава оценка за стойността

на установените в пакета банкноти, определена при спазване на условията и съотношенията по чл. 11.

(2) Комисията за оценка за стойност на повредени български банкноти на БНБ изисква от предявителя на банкнотите да представи декларация за произход на средства по реда на Закона за мерките срещу изпирането на пари, когато такава се изисква от закона.

(3) Когато за оценката за стойност на повредени български банкноти при отложена замяна е необходимо извършване на физико-химичен анализ, Комисията за оценка за стойност на повредени български банкноти на БНБ уведомява предявителя на банкнотите за размера на разходите за извършване на анализа. Разходите за извършен физико-химичен анализ са за сметка на предявителя на банкнотите. В случай че предявителят не желае да заплати разходите за извършване на физико-химичен анализ, повредените български банкноти се унищожават от БНБ, а предявителят се уведомява писмено за това.

(4) Оценката за стойност се вписва в протокол за отложена замяна на повредени български банкноти. Екземпляр от протокола се изпраща на предявителя на банкнотите при поискване.

Чл. 19. (1) Българската народна банка събира такса при отложена замяна на български банкноти, които са повредени при активиране на средства против кражба в резултат на неправилното им използване.

(2) Таксата по ал. 1 се събира от предявителя на банкнотите само ако се заменят най-малко 100 повредени банкноти, и се събира за всички заменяни банкноти.

(3) Българската народна банка не събира такса при отложена замяна на български банкноти, когато:

1. банкнотите са повредени при опит за грабеж или кражба, доказан с документ от органите на МВР, удостоверяващ причините и обстоятелствата, при които е станало повреждането;

2. банкнотите са третирани с вещества при извършване на процесуално-следствени действия в хода на досъдебно или съдебно наказателно производство, при получен документ от съответния компетентен орган, удостоверяващ причините и обстоятелствата, при които е станало повреждането;

3. са предявени по-малко от 100 повредени банкноти по ал. 1.

Чл. 20. (1) Когато предявител на повредени български банкноти е посочил в заявлението банкова сметка, по която да бъде преведена сумата на заменените банкноти, разходите за извършване на превода са за сметка на предявителя.

(2) Когато разходите за извършване на превода са по-големи от стойността на заменените български банкноти, стойността на заменените банкноти се изплаща на каса на БНБ в София, за което БНБ уведомява предявителя на банкнотите.

Чл. 21. (1) При отложена замяна на повредени български банкноти стойността на заменените от БНБ банкноти, в случай че се дължи такава, намалена с дължимите такси и разходи на БНБ, се изплаща в полза на предявителя им:

1. по посочената от предявителя в заявлението банкова сметка;

2. на каса на БНБ;

3. на каса на БНБ, ако те са предявени по реда на чл. 14, т. 2, но предявителят не е посочил изрично начина за получаване на сумата;

4. чрез пощенски паричен превод, като всички разходи са за сметка на предявителя.

(2) Непотърсените в срок от 5 години суми по ал. 1, т. 2, 3 и 4 се отнасят в приход на БНБ.

Глава четвърта

ЗАДЪРЖАНЕ И ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА НА БЪЛГАРСКИ И ЧУЖДЕСТРАННИ БАНКНОТИ И МОНЕТИ, КОИТО ПОРАЖДАТ СЪМНЕНИЯ, ЧЕ СА НЕИСТИНСКИ ИЛИ ПРЕПРАВЕНИ

Раздел I

Общи положения

Чл. 22. (1) Българската народна банка, банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги извършват преценка за истинност на всички постъпващи при тях български и чуждестранни банкноти и монети, както и на всички български и чуждестранни банкноти и монети, които възнамеряват да върнат за последваща употреба в наличнопаричното обращение.

(2) Преценката за истинност на български и чуждестранни банкноти и монети се извършва от обучени служители на лицата по ал. 1 или посредством машини по чл. 35, ал. 1 въз основа на информацията, която съответният емитент е направил публична.

(3) Българската народна банка оказва съдействие на банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги при обучение на служителите, отговорни за извършване на преценка за истинност на българските и на чуждестранните банкноти и монети.

Чл. 23. (1) Българската народна банка извършва проверка и експертна оценка на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени.

(2) Извършваната от БНБ проверка и експертна оценка по ал. 1 се основава на информацията от съответния емитент.

Чл. 24. Когато се събират достатъчно данни за нов тип неистинска или преправена българска банкнота или монета, БНБ публикува информация за нейните белези и характеристики.

Раздел II

Задържане на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени

Чл. 25. (1) Българската народна банка, банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги задържат за проверка всички постъпили при тях български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени. Банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги изпращат в БНБ всички български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени.

(2) За задържането по ал. 1 се съставя Протокол за задържане на банкноти/монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, по образец (приложение № 4), съставен най-малко в два еднообразни екземпляра. Единият от екземплярите се предоставя на предявителя, а другият придружава банкнотите/монетите при изпращането им в БНБ.

(3) Лицата по ал. 1 съхраняват данните, позволяващи идентифициране на предявителя на банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, за срок не по-малко от 10 години.

Чл. 26. (1) Задържаните по реда на чл. 25 български и чуждестранни банкноти и монети се опаковат в плик (пакет/кутия) и заедно с екземпляр от протокола за задържане се предават в БНБ в срок от 3 работни дни от датата на задържането им.

(2) Предаването по ал. 1 се извършва посредством пощенска пратка с обратна разписка или пратка по куриер, изпратена до БНБ на адрес: Касов център на БНБ, отдел „Национален център за анализ“ (НЦА), м. Полигона, ул. „Михаил Тенев“ № 10, 1784 София. Всички пощенски и/или куриерски разходи по предаване на пратката са за сметка на предявителя.

Чл. 27. Органите на досъдебното производство и съдилищата предават на БНБ неистински или преправени български и чуждестранни банкноти и монети и такива, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени. Предаването се извършва по реда на чл. 26.

Раздел III

Проверка и извършване на експертна оценка на задържани български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени

Чл. 28. (1) В срок до 20 работни дни от датата на постъпване в БНБ на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, БНБ предприема проверка и извършва експертна оценка за установяване дали банкнотите и монетите са неистински или преправени.

(2) За резултата от проверката и експертната оценка на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, БНБ изготвя протокол за техническа експертиза за истинност.

(3) В случай че при проверката и експертната оценка не може да бъде изразено еднозначно заключение дали чуждестранните банкноти или монети са неистински или преправени, БНБ ги изпраща до съответния емитент за извършване на експертна оценка. За случая писмено се уведомява лицето, задържало банкнотите/монетите, което от своя страна информира предявителя.

Чл. 29. Резултатите от извършената проверка и експертната оценка на български и чуждестранни банкноти/монети по чл. 28 са окончателни.

Чл. 30. (1) При изразено желание от предявителя БНБ предоставя на лицето, задържало банкнотите/монетите, екземпляр от протокола за техническа експертиза за истинност.

(2) В случай че предявените за експертна оценка банкноти/монети са истински, БНБ предоставя на лицето, задържало банкнотите/монетите, екземпляр от протокол за техническа експертиза за истинност.

(3) Лицето, задържало банкнотите/монетите, в срок от 3 работни дни от датата на получаване на протокола за техническа експертиза за истинност писмено уведомява предявителя на банкнотите/монетите за заключението от проверката и експертната оценка.

Чл. 31. (1) Българската народна банка задържа, съхранява и унищожава установените неистински и преправени български и чуждестранни банкноти/монети. Задържаните неистински и преправени български и чуждестранни банкноти/монети не се връщат на предявителя и не се възмездяват.

(2) Българската народна банка възстановява стойността на оценените като истински български банкноти/монети на лицето, задържало банкнотите/монетите, което от своя страна информира предявителя за получаване на тяхната равностойност или заверява сметката на лицето, посочена в приложение № 4.

(3) Българската народна банка връща оценените като истински чуждестранни банкноти/монети на лицето, задържало банкнотите/монетите, което от своя страна информира предявителя за получаване на банкнотите/монетите.

(4) Когато оценените като истински български или чуждестранни банкноти/монети са предадени от органите на досъдебното производство и съдилищата, БНБ ги връща на компетентния орган.

Глава пета

ОТДЕЛЯНЕ НА НЕГОДНИ ЗА НАЛИЧНОПАРИЧНОТО ОБРАЩЕНИЕ БЪЛГАРСКИ БАНКНОТИ И МОНЕТИ

Чл. 32. (1) Българската народна банка, банките и доставчиците на услуги отделят и не предоставят на клиенти негодни за наличнопаричното обращение български банкноти и монети.

(2) Банките и доставчиците на услуги изплащат на клиенти посредством машини за самообслужване, включително терминални устройства ATM, български банкноти и/или монети, категоризирани посредством машини за сортиране като истински и годни.

(3) Негодните за наличнопаричното обращение български банкноти и монети се отделят посредством машини или от обучени служители на лицата по ал. 1.

Чл. 33. Отделените от банките и доставчиците на услуги негодни за наличнопаричното обращение български банкноти и монети се предават на БНБ по определен от нея ред.

Чл. 34. Българската народна банка оказва съдействие на банките и доставчиците на услуги при обучение на служителите, отговорни за отделяне на негодните български банкноти и монети.

Глава шеста

ИЗПОЛЗВАНЕ НА МАШИНИ ЗА СОРТИРАНЕ И МАШИНИ ЗА САМООБСЛУЖВАНЕ

Раздел I

Общи положения

Чл. 35. (1) Банките и доставчиците на услуги обработват банкноти и монети чрез машини за сортиране и машини за самообслужване, преминали тестове на производителя и на БНБ за спазване изискванията на тази наредба.

(2) Машините за сортиране и машините за самообслужване, които подлежат на тестовете по ал. 1, са определени в приложение № 5.

(3) БНБ не извършва тестове на:

1. терминални устройства АТМ;

2. машини за самообслужване, които не идентифицират лицето, използващо машината.

(4) Машина, посредством която се извършва преценка за истинност на евробанкноти или евромонети, следва да е включена в списък, публикуван от Европейската централна банка – за банкнотите, или от Европейската комисия – за монетите.

Чл. 36. (1) Машините за сортиране разделят българските банкноти и монети в категориите, описани в приложение № 6.

(2) Машините за самообслужване разделят българските банкноти и монети в категориите, описани в приложение № 7.

Чл. 37. (1) Банките и доставчиците на услуги осигуряват обучение на своите служители за работа със съответните машини за сортиране и/или машини за самообслужване.

(2) Не се допуска служител на банка или на доставчик на услуги, който не е преминал обучението по ал. 1, да работи със съответната машина за сортиране и/или машина за самообслужване.

Чл. 38. Банките и доставчиците на услуги със съдействието на производителите или техни представители инсталират на машините за сортиране и машините за самообслужване последните версии на хардуер и/или софтуер за изпълнение на изискванията на стандартите за разпознаване и годност.

Раздел II

Видове тестове на машини за сортиране и машини за самообслужване

Чл. 39. Българската народна банка извършва следните видове тестове на машини за сортиране и машини за самообслужване в зависимост от целта на изпитване на машините:

1. встъпителен тест;

2. контролен тест.

Чл. 40. (1) С встъпителен тест се установява способността на нов тип/модел машина да категоризира българските банкноти/разменни монети съгласно изискванията на тази наредба и стандартите на БНБ за разпознаване и за годност на български банкноти и разменни монети.

(2) Встъпителният тест се извършва от БНБ по определен от нея ред след проверка и оценка по техническа документация на функционалните възможности на типа и модела машина и включва:

1. провеждане на тест за разпознаване;

2. провеждане на тест за сортиране.

Чл. 41. (1) С контролен тест се извършва проверка на способността на машина в хода на експлоатацията ѝ да категоризира българските банкноти/разменни монети съгласно изискванията на тази наредба и стандартите на БНБ за разпознаване и за годност на български банкноти и разменни монети.

(2) Контролен тест се извършва от БНБ по определен от нея ред.

Раздел III

Изисквания за провеждане на тестове на машини за сортиране и машини за самообслужване

Чл. 42. (1) Българската народна банка предоставя при поискване на производителите на машини или техни представители комплекти с истински годни и негодни български банкноти и монети за настройки на машини за сортиране и/или машини за самообслужване.

(2) Българската народна банка уведомява банките и доставчиците на услуги за пускането в обращение на нови емисии български банкноти и разменни монети в определен от нея срок преди пускането в обращение и при поискване предоставя на банки мостри на новите емисии банкноти/разменни монети преди пускането им в обращение за настройки на машини за сортиране и/или машини за самообслужване.

Чл. 43. (1) Модел машина за сортиране или за самообслужване, преминал успешно тест на БНБ по стандартите за разпознаване и за годност, се публикува в списък на интернет страницата на БНБ.

(2) Банките и доставчиците на услуги използват в дейността си модели машини за сортиране/самообслужване и софтуер за тях, включени в списъка по ал. 1, без да заявяват допълнително тестване от БНБ.

Чл. 44. (1) Българската народна банка извършва тест на модел машина за сортиране или за самообслужване, включен в списъка по чл. 43, ал. 1, след всяка актуализация на хардуер и/или софтуер или на всеки две години.

(2) Модел машина за сортиране/самообслужване, включен в списъка по чл. 43, ал. 1, който не е преминал тест на БНБ за период от 2 години или след актуализация на хардуер и/или софтуер, се заличава от този списък.

(3) Банките и доставчиците на услуги преустановяват използването на модели машини за сортиране/машини за самообслужване и софтуер за тях, които са заличени от списъка по ал. 1.

Чл. 45. (1) За включване на модел машина за сортиране и/или машина за самообслужване в списъка на интернет страницата на БНБ производителите на машини или техните представители подават в БНБ заявление за извършване на тест по ред, определен от БНБ, към което прилагат копие от техническата документация на машината, придружена от превод на български език.

(2) Българската народна банка се произнася по заявлението в срок от 20 работни дни от постъпването му, като при необходимост може да изисква допълнителни документи или информация за машината.

(3) Когато към заявлението по ал. 1 е приложена пълната техническа документация, БНБ потвърждава провеждането на заявените тестове и извършва:

1. тест на машина за сортиране – за проверка на способността на машината да разделя банкнотите и монетите в категориите, посочени в приложение № 6, съгласно стандартите за разпознаване и годност;

2. тест на машина за самообслужване – за проверка на способността на машината да разделя банкнотите и монетите в категориите, посочени в приложение № 7, съгласно стандарта за разпознаване, а според типа машина – и стандарта за годност.

Чл. 46. (1) При неуспешно приключване на контролни тестове на три или повече машини за сортиране/самообслужване от определен модел с идентичен хардуер и софтуер, обслужвани от един и същ сервизен оператор, БНБ поставя под наблюдение машините от този модел при същия сервизен оператор за срок не по-дълъг от три месеца. Поставянето под наблюдение се обявява в списъка по чл. 43, ал. 1.

(2) Българската народна банка заличава от списъка по чл. 43, ал. 1 модела машина за сортиране/самообслужване, обслужван от сервизния оператор по ал. 1, ако поставените под наблюдение машини не преминат успешно повторен контролен тест в определения по ал. 1 срок.

Чл. 47. (1) Българската народна банка извършва тестове на машини за сортиране и машини за самообслужване с неистински български банкноти/монети по собствено решение или при поискване от банки, доставчици на услуги и сервизни оператори.

(2) При извършване на тестове на машина за сортиране или машина за самообслужване с неистински български банкноти или монети всеки тест е валиден само за използваните при теста неистински банкноти/монети.

Чл. 48. Българската народна банка не носи отговорност, когато машина за сортиране/самообслужване, включена в списъка по чл. 43, ал. 1, не категоризира банкноти или монети в категориите, посочени в настоящата наредба.

Глава седма

НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ

Чл. 49. Българската народна банка осъществява наблюдение и контрол за спазване изискванията за банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение, предвидени в Закона за Българската народна банка, в тази наредба и в издадените указания по нейното прилагане.

Чл. 50. (1) Подуправителят на Българската народна банка, ръководещ управление „Емисионно“, утвърждава:

1. Стандарт за разпознаване на български банкноти;

2. Стандарт за разпознаване на български разменни монети;

3. Стандарт за годност на български банкноти;

4. Стандарт за годност на български разменни монети.

(2) Стандартите за разпознаване на български банкноти и разменни монети съдържат информация за технически характеристики и защитни елементи на българските банкноти и разменни монети и се публикуват на интернет страницата на БНБ.

(3) Стандартите за годност на български банкноти и разменни монети съдържат информация за годните български банкноти и разменни монети и изискванията за отделяне на негодни български банкноти и разменни монети посредством машина, включена в списъка по чл. 43, ал. 1, или от обучени служители на лицата по чл. 32, ал. 1.

(4) Стандартите за годност на български банкноти и разменни монети се предоставят на банките и доставчиците на услуги при поискване.

Чл. 51. Банките, доставчиците на услуги, финансовите институции и обменните бюра приемат вътрешни правила за изпълнение на изискванията на тази наредба.

Чл. 52. (1) Банките и доставчиците на услуги предоставят на БНБ информация за:

1. обема на операциите с банкноти и монети;

2. броя и местонахождението на местата за извършване на дейности и операции с банкноти и монети (клонове, офиси, касови центрове и др.);

3. броя, типовете и местонахождението или промяната на местонахождението на машините за сортиране и машините за самообслужване;

4. вида на използваното средство против кражба на банкноти (мастило), като предоставят мостра от същото;

5. вътрешните си правила по чл. 51, както и за измененията в тях.

(2) Банките предоставят на БНБ информация за сключени от тях споразумения с доставчици на услуги, с които са предоставили на доставчиците на услуги всички или част от дейностите и операциите с банкноти и монети, в срок до 5 работни дни след сключване, изменение или прекратяване на такова споразумение.

(3) Информацията по ал. 1 и 2 се изпраща до подуправителя на БНБ, ръководещ управление „Емисионно“, на адрес: Българска народна банка, пл. „Княз Александър I“ № 1, 1000 София.

(4) Подуправителят на БНБ, ръководещ управление „Емисионно“, може да изисква предоставянето и на друга информация извън посочената в ал. 1 и 2.

Чл. 53. (1) За осъществяване на контрол за спазване изискванията на настоящата наредба БНБ има право да извършва проверки на място в банките, доставчиците на услуги, финансовите институции и обменните бюра.

(2) Лицата по ал. 1 оказват съдействие на проверяващите служители на БНБ за осъществяване на контролните им функции.

Чл. 54. (1) При осъществяване на проверките на място проверяващите служители на БНБ имат право:

1. на свободен достъп в служебните помещения, в които се извършват дейности и операции с банкноти и монети;

2. да изискват документи и да събират сведения;

3. да извършват контролни тестове на машините за сортиране и машините за самообслужване за спазване на стандартите за разпознаване и годност;

4. да изискват предоставянето на вътрешните правила и процедури на проверяваните лица, регламентиращи извършването на дейности и операции с банкноти и монети;

5. да изискват предоставянето на информация за закупени/наети машини за сортиране/самообслужване, както и за извършването на техническо сервизно обслужване на машините и актуализиране на софтуера им;

6. да проверяват за наличието на необходимата квалификация и опит на служителите, извършващи дейности и операции с банкноти и монети;

7. да изискват от банките, доставчиците на услуги, финансовите институции и обменните бюра избрани от тях банкноти и монети за извършване на проверка за качество, които подлежат на връщане след приключване на проверките.

(2) Всяка проверка, извършена от служители на БНБ по реда на тази глава, приключва с изготвяне на доклад, който съдържа констатации по дейността и препоръки за предприемане на мерки за недопускане на нарушения на Закона за БНБ, настоящата наредба или указанията по нейното прилагане.

(3) Констатирани в хода на проверките по тази глава нарушения на Закона за БНБ или настоящата наредба се санкционират по реда на глава десета от Закона за БНБ.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. „Наличнопарично обращение“ е движението на банкноти и монети между лица.

2. „Банкноти и монети, които са законно платежно средство“ са банкнотите и монетите, издадени от съответния емитент, които задължително се приемат за плащания в пълната им номинална стойност без ограничения.

3. „Банка“ е лице по чл. 2, ал. 5 от Закона за кредитните институции.

4. „Финансова институция“ е лице по чл. 3 от Закона за кредитните институции, което в кръга на основната си дейност извършва сделки с банкноти и монети.

5. „Обменно бюро“ е лице, вписано в публичния регистър на лицата, извършващи дейност като обменно бюро, съгласно Наредба № 4 от 2003 г. за условията и реда за вписване в регистъра и изискванията към дейността на обменните бюра.

6. „Доставчик на услуги“ е лице, което извършва по занятие дейности и операции с банкноти и монети, включващи тяхното категоризиране, съхранение, транспортиране и/или разпространение.

7. „Непосредствена замяна“ е замяна, която се извършва в момента на предявяването на повредени български банкноти и монети, чиято оценка за стойност може да бъде определена непосредствено при предявяването.

8. „Отложена замяна“ е замяна, която се извършва в определен срок след предявяването на повредени български банкноти, чиято оценка за стойност не може да бъде определена при предявяването, тъй като изисква използване на специализирани способи и средства.

9. „Негодна банкнота“ е тази, която е претърпяла физико-химични изменения при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е замърсена, захабена, със заличен релеф, смачкана, с променен размер или избледнели цветове.

10. „Повредена банкнота“ е тази, която е претърпяла физико-химични изменения, различни от получаваните при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е оцветена, замърсена, захабена, перфорирана, рязана, скъсана, подлепена, с липсващи части, обгорена, с поставен знак и др.

11. „Негодна монета“ е тази, която е претърпяла физико-химични изменения при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е окислена, оцветена или със заличен релеф.

12. „Повредена монета“ е тази, която е претърпяла физико-химични изменения, различни от получаваните при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е сплескана, огъната, перфорирана, рязана, разглобена, с липсващи части, с поставен знак и др.

13. „Двукомпонентна монета“ е монета, която е отсечена върху заготовка, представляваща сглобени части от вътрешен кръг и външен пръстен.

14. „Преправена банкнота/монета“ е истинска банкнота/монета с преправени изображения, основни мотиви и задължителни реквизити.

15. „Неистинска банкнота/монета“ е банкнота/монета с обозначена номинална стойност, незаконно изработена и/или неидентична по физико-химични характеристики на банкнотата/монетата, емитирана от съответния емитент.

16. „Банкноти/монети, обект на престъпление“ са банкноти и монети, които са задържани или подлежат на задържане като веществено доказателство за целите на разследване на извършено престъпление.

17. „Машина за сортиране“ е машина, с която работят служители на банките и доставчиците на услуги, категоризираща българските банкноти/монети в категориите по приложение № 6.

18. „Машина за самообслужване“ е машина, категоризираща банкнотите/монетите в категориите по приложение № 7 при прилагане на стандарта за разпознаване, а при техническа възможност – и на стандарта за годност, която се ползва от клиенти на принципа на самообслужване: а) за внасяне и/или за теглене на български банкноти/монети по/от банкови сметки чрез използване на банкова карта и/или други средства, или б) за обмяна или размяна на банкноти/монети без възможност за проследяване/идентификация на клиента.

19. „Терминално устройство АТМ“ е машина за самообслужване, която се ползва от клиенти за теглене на български банкноти/монети от банкови сметки чрез използване на банкова карта и/или други средства.

20. „Средство против кражба“ е устройство за защита на банкноти, което при посегателство или при неправилно използване се активира и променя цветовете им с химично вещество.

21. „Обучени служители“ са служители на БНБ, банките, доставчиците на услуги, финансовите институции и обменните бюра, които имат:

а) познания за защитните елементи на българските банкноти и монети, посочени в стандарта за разпознаване, както и познания за защитните елементи на чуждестранните банкноти и монети, съгласно информацията, която съответният емитент публично е оповестил;

б) познания за определените в стандарта за годност изисквания за отделяне на негодни за последваща употреба в наличнопаричното обращение български банкноти и монети от годните.

22. „Сервизен оператор“ е търговец – физическо или юридическо лице, осъществяващ по занятие дейност по техническа поддръжка на машини за сортиране или на машини за самообслужване.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 27, ал. 8 и чл. 60 от Закона за Българската народна банка, приета е с Решение № 331 от 3.10.2019 г. на Управителния съвет на Българската народна банка и влиза в сила три дни след обнародването ѝ в „Държавен вестник“, с изключение на чл. 8, ал. 2 и 3, които влизат в сила от 1 януари 2020 г.

§ 3. Тази наредба отменя Наредба № 18 на БНБ от 2005 г. за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение (ДВ, бр. 88 от 2005 г.).

§ 4. Подуправителят на Българската народна банка, ръководещ управление „Емисионно“, издава указания по прилагането на тази наредба.

§ 5. Банките привеждат дейността си в съответствие с изискванията на чл. 8, ал. 2 и 3 от тази наредба в срок до 1 януари 2020 г.

Приложение № 1

ЗАЯВЛЕНИЕ

за възпроизвеждане на българска банкнота или монета

Долуподписаният (ата) .....

(трите имена)

с ЕГН/ЛНЧ ....., л.к./паспорт № ....., дата на издаване .....,
с постоянен адрес гр./с. ....., област ....., п.код .....,
ул. №/ж.к. ....., бл. ....., вх. ....., ет. ....., ап. .....,
телефон ....., електронна поща.....,
подавам това заявление от:
☐ свое име
☐ името на .....

(име или наименование на лицето)

с адрес гр./с. ....., област ....., п. код .....,
ул. №/ж.к. ....., бл. ....., вх. ....., ет. ....., ап. .....,
телефон ....., електронна поща.....,

обект на възпроизвеждане ☐ банкнота ☐ монета

описание на обекта на възпроизвеждане (номинална стойност, година, наименование и т.н.)

.....

вид на възпроизвеждането ☐ материален носител ☐ електронен вид

тип на копието
посочете материала, от който ще бъде изработено копието .....
посочете достъпа до електронното копие .....

обем на възпроизвеждането
☐ цялата банкнота или монета ☐ част от банкнота или монета ☐ едностранно копие
☐ двустранно копие ☐ копия на елементи от оригиналните изображения
☐ едностранно копие, изобразяващо част от лицевата или обратната страна

цел на възпроизвеждането
☐ реклама ☐ изложба ☐ бижутерия ☐ образование
☐ празник ☐ информация ☐ други .....

(посочете целта)

средство на възпроизвеждането
☐ листовка/брошура/диплянка ☐ картичка ☐ пощенска марка ☐ каталог
☐ вестник/списание/книга ☐ телевизия ☐ видео/филм ☐ интернет
☐ медал/плакет/значка ☐ плакат ☐ илюстрация ☐ доклад/отчет
☐ други .....

(посочете средството)

Декларирам, че копието ще се ползва само за обявената цел.

Дата ....

(подпис)

отбелязвайте избраното поле ☐ със знак X

Приложение № 2

ПРОТОКОЛ
ЗА ЗАДЪРЖАНЕ НА БАНКНОТИ/МОНЕТИ, КОИТО ПОРАЖДАТ СЪМНЕНИЕ, ЧЕ СА УМИШЛЕНО ПОВРЕДЕНИ И/ИЛИ СА ОБЕКТ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЕ

Днес _____

име и длъжност: _____

при _____

клон _____ **Адрес: гр.** _____

ул./бул. № _____ **сл. тел.** _____

задържа: _____ **бр. банкноти** _____ **бр. монети** _____

които пораждат съмнение, че са умишлено повредени: ☐ **обект на престъпление:** ☐

№	Тип банкноти/ монети	Вид валута	Номинал		Серия и номер	Емисия	Отличителни белези
			цифри	думи			

Банкнотите/монетите са установени:

☐ **При обслужването на клиент** _____

с ЕГН/ЛНЧ _____ **л.к./паспорт№** _____ **изд.на** _____

с адрес гр./с. _____ **ПК** _____ **област** _____

ул. №/ж. к. _____ **бл.** ____ **вх.** ____ **ет.** ____ **ап.** ____

тел. _____ **ел.поща:** _____

☐ **В ценна пратка №** _____ **дата:** _____

получена от: банка, клон, клиент _____

Кратко описание на състоянието на банкнотите/монетите. Особени белези:

_____

_____

_____

ЗАДЪРЖАЛ БАНКНОТИТЕ/МОНЕТИТЕ: _____ **ПРЕДЯВИТЕЛ:** _____

Приложение № 3

ЗАЯВЛЕНИЕ
за предявяване на повредени български банкноти за отложена замяна

I. Физическо лице:
Долуподписаният (ата) . . . . . .
с ЕГН/ЛНЧ . . . . . , л.к./паспорт № . . . . . , дата на издаване . . . . . ,
с настоящ адрес гр./с. . . . . , област . . . . . ,
п. код . . . . . , ж.к./ул. № . . . . . , бл. . . . . , вх. . . . . , ет. . . . . ,
ап. . . . . , телефон . . . . . , електронна поща . . . . . .

II. Юридическо лице:
. . . . . БУЛСТАТ/ЕИК . . . . . ,
представител . . . . . ,
длъжност . . . . . , с ЕГН/ЛНЧ . . . . . ,
л.к./паспорт № . . . . . , дата на издаване . . . . . , с адрес за кореспонденция гр./с. . . . .
. . . . . , област . . . . . ,
п. код . . . . . , ж.к./ул. № . . . . . ,
бл. . . . . , вх. . . . . , ет. . . . , ап. . . . , телефон . . . . . , електронна поща . . . . . .
. . . . . .

III. Предявявам повредени банкноти от:
☐ свое име и за своя сметка
☐ името и за сметка на . . . . . .
с настоящ адрес гр./с. . . . . , област . . . . . ,
п. код . . . . . , ж.к./ул. № . . . . . ,
бл. . . . . , вх. . . . . , ет. . . . , ап. . . . , телефон . . . . . , електронна поща . . . . . .
. . . . . .

IV. Обстоятелства, при които са повредени банкнотите: . . . . . .
. . . . . .

V. Приложени документи: . . . . . .
. . . . . .

VI. Стойността на заменените банкноти след приспадане на дължимите такси да бъде:
☐ изплатена в наличност на каса на БНБ в гр. София
☐ преведена в полза на . . . . . .
IBAN/BG/ . . . . . , банков код . . . . . .
☐ пощенски паричен превод (като разходите са за сметка на предявителя)
☐ желая да получа протокол за оценка

(отбелязвайте избраното поле със знак X)

Дата . . . . . .

(подпис)

Указания за попълване на заявлението

В т. I се попълват данни за лицето, което предявява повредени банкноти за отложена замяна от свое име и за своя сметка. В този случай в т. III се отбелязва полето ☐ *свое име и за своя сметка*.

Когато се предявяват повредени банкноти от името и за сметка на друго лице, то в т. I се попълват данни за лицето, което е упълномощено да извърши това. В този случай в т. III се отбелязва полето ☐ *името и за сметка на* и се попълват данните за упълномощителя, от чието име се предявяват банкнотите за отложена замяна.

Под „настоящ адрес“ се разбира адресът, на който лицето е регистрирано по местоживеене към момента на подаване на заявлението и на който получава своята кореспонденция. Настоящият адрес може да не съвпада с постоянния адрес на лицето, посочен в документа му за самоличност.

В т. II се попълват данните за юридическото лице, когато повредените банкноти се предявяват от името и за сметка на това юридическо лице, както и се попълват данните за оправомощения представител на юридическото лице. В този случай т. I не се попълва, както и в т. III в полето *името и за сметка на* се вписва само наименованието на юридическото лице.

В т. IV се описват обстоятелствата, при които са били повредени банкнотите.

В т. V се описват всички документи, които се прилагат към заявлението (нотариално заверено изрично пълномощно, когато повредените банкноти се предявяват от името и за сметка на друго лице; документ от общински съвет, кметство, орган на МВР или друг компетентен орган за причините и обстоятелствата, при които е станало повреждането, ако е възможно такъв да бъде издаден, като за български банкноти, повредени в резултат на активирани средства против кражба, задължително се предоставя документ, издаден от компетентните органи, относно причините и обстоятелствата, при които са активирани съответните средства против кражба; документ от компетентен орган, указващ причините и обстоятелствата за повреждане на банкнотите, когато същите са повредени в резултат на третиране с вещества при провеждане на процесуално-следствени действия).

В т. VI се отбелязва избраното поле със знак X, като по този начин предявителят или упълномощеното лице обозначава начина, по който желае да получи стойността на заменените банкноти. При отбелязване на полето *преведена в полза на* ..... (*титуляр на сметката*) *IBAN/ BG/*....., *банков код* ..... *при банка* ....., *клон* ..... данните за титуляр на сметката трябва да съответстват на попълнените в т. I или в т. III данни за лицето, от чието име и за чиято сметка се предявяват повредените банкноти.

Забележка. При предявяване на повредени български банкноти за отложена замяна същите следва да се опаковат в отделен пакет (плик), защитаващ съдържанието му от допълнителни физически и химически въздействия, и заедно с придружаващите документи (заявление и документите, описани в т. V от заявлението) се поставят в общ пакет (плик). Общият пакет (плик) се адресира, както следва: Комисия за оценка за стойност на повредени български банкноти, Касов център на БНБ, ул. „Михаил Тенев“ № 10, 1784 София.

Общият пакет (плик) може да бъде предявен на каса, определена от БНБ, в София или чрез пощенска пратка с обратна разписка, или по куриер.

Приложение № 4

ПРОТОКОЛ
ЗА ЗАДЪРЖАНЕ НА БАНКНОТИ/МОНЕТИ, КОИТО ПОРАЖДАТ СЪМНЕНИЕ, ЧЕ СА НЕИСТИНСКИ ИЛИ ПРЕПРАВЕНИ

Днес _____

име и длъжност: _____

при _____

клон _____ **Адрес: гр.** _____

ул./бул. № _____ **сл. тел.** _____

задържа: _____ **бр. банкноти** _____ **бр. монети** _____

които пораждат съмнение, че са неистински или преправени:

№	Тип банкноти/ монети	Вид валута	Номинал		Серия и номер	Емисия	Отличителни белези
			цифри	думи			

Банкнотите/монетите са установени:

☐ **При обслужването на клиент** _____

с ЕГН/ЛНЧ _____ **л.к./паспорт №** _____ **изд. на** _____

с адрес гр./с. _____ **ПК** _____ **област** _____

ул. №/ж. к. _____ **бл.** ____ **вх.** ____ **ет.** ____ **ап.** ____

тел. _____ **ел.поща:** _____

☐ **В ценна пратка №** _____ **дата:** _____

получена от: банка, клон, клиент _____

☐ **В машина модел** _____ **№** _____

Банкнотите/монетите, пораждащи съмнение за истинност са придобити при следните обстоятелства:

_____

ЗАДЪРЖАЛ БАНКНОТИТЕ/МОНЕТИТЕ: _____ **ПРЕДЯВИТЕЛ:** _____

☐ **Желая да получа екземпляр от протокола за техническа експертиза за истинност, изготвен от БНБ.**

В случай, че експертизата на БНБ установи, че задържаните банкноти/монети са истински, моля със сумата да се завери следната банкова сметка: _____

ПРЕДЯВИТЕЛ: _____

Приложение № 5

Класификация на машините за сортиране и машините за самообслужване, които подлежат на тестове от БНБ

I. Машини за сортиране, с които работят служители на банките и доставчиците на услуги:

1. Банкнотосортиращи машини са машини, които отделят банкноти/монети, които не са разпознати като истински, и разделят банкнотите/монетите на годни и негодни.

2. Автоматизирани касиерски системи са машини, които отделят и задържат банкноти/монети, които не са разпознати като истински, и разделят и съхраняват банкнотите/монетите на годни и негодни. Тези машини позволяват на служителите да изплащат банкноти/монети, които са внесени от клиенти при предходни трансакции.

II. Машини за самообслужване:

1. Машини за обработка на пари в брой за последваща употреба са машини, които позволяват на клиентите да внасят и/или теглят пари в брой по/от банковите си сметки с използване на банкова карта и/или други средства. Те проверяват банкнотите/монетите за истинност и годност и идентифицират титуляря на сметката. Тези машини изплащат банкноти/монети, внесени от клиенти при предходни трансакции.

2. Комбинирани машини за внасяне на пари в брой са машини, които позволяват на клиентите да внасят и/или теглят пари в брой по/от банковите си сметки с използване на банкова карта и/или други средства. Те проверяват банкнотите/монетите за истинност и годност и идентифицират титуляря на сметката. Тези машини изплащат банкноти/монети, заредени от служители на банки и доставчици на услуги, а не изплащат банкноти/монети, внесени от клиенти при предходни трансакции.

3. Машини за внасяне на пари в брой са машини, които позволяват на клиентите да внасят пари в брой по банковите си сметки с използване на банкова карта или и/или други средства. Те проверяват банкнотите/монетите за истинност и годност и идентифицират титуляря на сметката. Тези машини не изплащат банкноти/монети.

Приложение № 6

Машини за сортиране

I. Машините за сортиране разделят българските банкноти в следните категории:

1. категория А – не е разпозната или не е банкнота – погрешно или неразпознато изображение или размер (широчина, дължина и дебелина) на банкнотата, големи прегъвания или липсващи части от банкнотата, надраскана банкнота, банкнотата е различна от предвидените за сортиране и др.;

2. категория Б – поражда съмнения, че е неистинска или преправена – изображението и размерът (широчина, дължина и дебелина) на банкнотата са разпознати, но един или повече от защитните елементи липсват или отчетеното показание е извън стандарта за разпознаване;

3. категория В – идентифицирана е като истинска и годна за обращение – изображението, размерът (широчина, дължина и дебелина) и защитните елементи на банкнотата съответстват на стандарта за разпознаване и физическото състояние на банкнотата удовлетворява стандарта за годност;

4. категория Г – идентифицирана е като истинска, но негодна за обращение – изображението, размерът (широчина, дължина и дебелина) и защитните елементи на банкнотата съответстват на стандарта за разпознаване, но физическото състояние на банкнотата не удовлетворява стандарта за годност.

II. Машините за сортиране разделят българските монети в следните категории:

1. категория А – не е разпозната или не е монета – погрешно или неразпознато изображение, размер (диаметър и дебелина) или тегло на монетата, отчетената електропроводимост и/или електромагнитна проницаемост на монетата е извън допустимите норми, монетата е различна от предвидените за сортиране и др.;

2. категория Б – поражда съмнения, че е неистинска или преправена – изображението, размерът (диаметър и дебелина) и теглото на монетата са разпознати, но отчетените показания за един или повече от техническите параметри на монетата липсват или са извън стандарта за разпознаване;

3. категория В – идентифицирана е като истинска и годна за обращение – изображението, размерът (диаметър и дебелина), теглото и другите технически параметри на монетата съответстват на стандарта за разпознаване и физическото състояние на монетата удовлетворява стандарта за годност;

4. категория Г – идентифицирана е като истинска, но негодна за обращение – изображението, размерът (диаметър и дебелина), теглото и другите технически параметри на монетата съответстват на стандарта за разпознаване, но физическото състояние на монетата не удовлетворява стандарта за годност.

Приложение № 7

Машини за самообслужване

I. Машините за самообслужване разделят българските банкноти в следните категории:

1. категория А – не е разпозната или не е банкнота – погрешно или неразпознато изображение или размер (широчина, дължина и дебелина) на банкнотата, големи прегъвания или липсващи части от банкнотата, надраскана банкнота, банкнотата е различна от предвидените за самообслужване и др.;

2. категория Б – поражда съмнения, че е неистинска или преправена – изображението и размерът (широчина, дължина и дебелина) на банкнотата са разпознати, но един или повече от защитните елементи липсват или отчетеното показание е извън стандарта за разпознаване;

3. категория В – не е несъмнено истинска – изображението и размерът (широчина, дължина и дебелина) на банкнотата са разпознати, но не всички показания за защитните елементи на банкнотата са отчетени или разпознати поради състоянието ѝ или показанието е извън стандарта за разпознаване; в повечето случаи се касае за повредени или замърсени банкноти;

4. категория Г – идентифицирана е като истинска – изображението и размерът (широчина, дължина и дебелина) и защитните елементи на банкнотата съответстват на стандарта за разпознаване:

а) подкатегория Г1 – идентифицирана е като истинска и годна за обращение – изображението и размерът (широчина, дължина и дебелина) и защитните елементи на банкнотата съответстват на стандарта за разпознаване и състоянието на банкнотата удовлетворява стандарта за годност;

б) подкатегория Г2 – идентифицирана е като истинска, но негодна за обращение – изображението и размерът (широчина, дължина и дебелина) и защитните елементи на банкнотата съответстват на стандарта за разпознаване, но състоянието на банкнотата не удовлетворява стандарта за годност.

II. Машините за самообслужване разделят българските монети в следните категории:

1. категория А – не е разпозната или не е монета – погрешно или неразпознато изображение, размер (диаметър и дебелина) или тегло на монетата, отчетената електропроводимост и електромагнитна проницаемост на монетата е извън допустимите норми, монетата е различна от предвидените за самообслужване и др.;

2. категория Б – поражда съмнения, че е неистинска или преправена – изображението, размерът (диаметър и дебелина) и теглото на монетата са разпознати, но отчетените показания за един или повече от техническите параметри на монетата липсват или са извън стандарта за разпознаване;

3. категория В – не е несъмнено истинска – изображението, размерът (диаметър и дебелина) и теглото на монетата са разпознати, но не всички показания за техническите параметри на монетата са отчетени или разпознати поради състоянието ѝ или показанието е извън стандарта за разпознаване; в повечето случаи се касае за повредени или замърсени монети;

4. категория Г – идентифицирана е като истинска – изображението, размерът (диаметър и дебелина), теглото на монетата и другите технически параметри на монетата съответстват на стандарта за разпознаване:

а) подкатегория Г1 – идентифицирана е като истинска и годна за обращение – изображението, размерът (диаметър и дебелина), теглото на монетата и другите технически параметри на монетата съответстват на стандарта за разпознаване и състоянието на монетата удовлетворява стандарта за годност;

б) подкатегория Г2 – идентифицирана е като истинска, но негодна за обращение – изображението, размерът (диаметър и дебелина), теглото и другите технически параметри на монетата съответстват на стандарта за разпознаване, но състоянието на монетата не удовлетворява стандарта за годност.

III. Машините за самообслужване може да не разделят сортираните в категория Г банкноти и монети в подкатегории Г1 и Г2.